

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

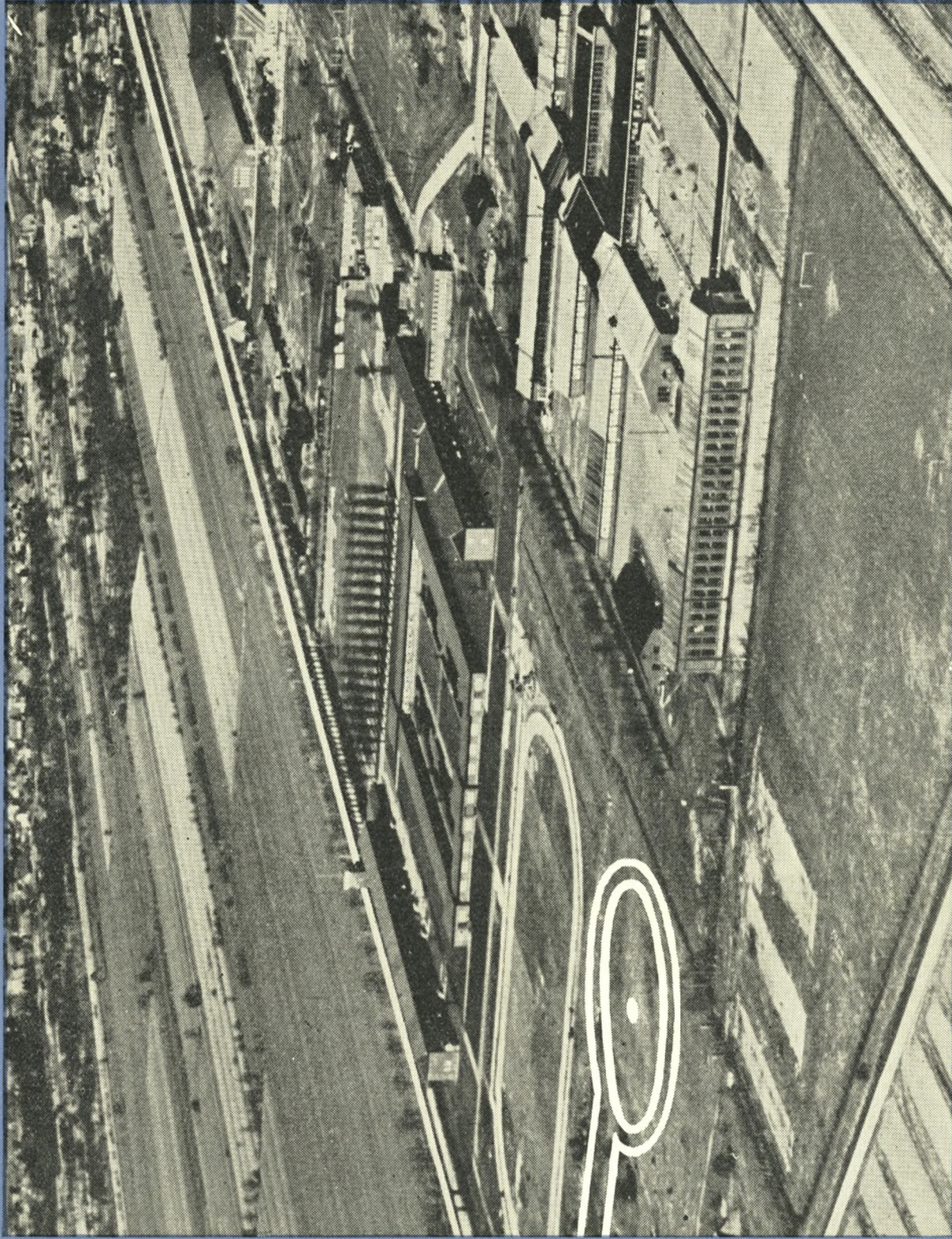
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Neuengamme-lejren husede bl. a. 12.000 danske og nordmænd, men ialt kostede opholdet og behandlingen i lejren 50.000 fanger livet. Et værdigt monument — et internationalt Ryvangen — ønskes rejst på krematoriepladsen, der her er indtegnet med hvide cirkler.

PIRELLI
NORDISK PIRELLI
AKTIESELSKAB

VODROFFSLUND 7
KØBENHAVN V.

VAGN BALSLEV
LANGEBROGADE 17
KØBENHAVN K.

LOLDRUP & SØN
EJENDOMSMÆGLERFIRMA
KONGEVEJEN 36 - HOLTE

RADIO-SHOP
FREDERIKSDALSVEJ 136
VIRUM - TLF. 84 77 86

E. BENDIX PETERSEN
Helleholms Kolonial
Grønnevej 79 - Virum

VIRUM
KOLONIAL- & VINFORRETNING
Torvet 4 - Telefon 84 64 01

SLØK BLOMSTER
Virum

GENTOFTE HERREMAGASIN
v/ Hjort Petersen
Gentoftegade 66 - Gentofte 435

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Kasernen, Fredericia.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Søgårdsvej 26 A, Gentofte.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Læge Børge Næsted, Læssøegade 141, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Afleveret til postvæsenet d. 25. marts.

INDHOLD:

	Side
Internationalt stævne i Neuengamme	43
Dansk hilsen til Sverige	47
Åbent brev om symbolsk erstatning	49
Berigtigelse - og kommentar ...	51-53
Gestapofangerne	57
Dachau-Klubben	57
Buchenwald-Klubben	57
KH's rejser	57
Fædreens synder soner	59
Dagbladsblade	60
15-års-dagen markeres	60

Internationalt fangestævne forberedes i Neuengamme

Et fællesevropæisk Ryvangen skal markere 15-året for befrielsen.

Indtrængende appel til senatet i Hamborg om Neuengamme-lejrens krematoriegrund.

Der er god gang i forberedelserne til det internationale stævne i Neuengamme i dagene 6., 7. og 8. maj.

Fra Belgien deltager omkring 1000 tidligere Neuengamme-fanger. Man arbejder meget målbevidst i komiteen, hvis protektrice er enkedronning Elisabeth.

Gratis-rejser for Belgiens ex-fanger.

Belgierne har lagt et omfattende program for besøget.

Man starter således fra Bryssel den 6. maj — og statsbanerne i Belgien har bevilget gratis rejse for enker, efterladte og tidligere fanger.

I Hamborg venter autobusserne, der fører belgierne til hotellerne. De samme busser vil forøvrigt være til rådighed under hele besøget.

Den 7. maj er der officiel modtagelse, hvorefter man kl. 13 samles til frokost.

Fra 15-17 er tilrettelagt møde for tidligere Neuengamme-fanger. For ikke-mødedeltagere er tilrettelagt en udflugt til Hamborg havn. Efter kl. 17 er der ekskursion til byens seværdigheder.

Søndag den 8. maj begiver deltagerne sig allerede kl. 9 om morgenen til Ohlsdorfer kirkegård, hvor der finder en højtidelighed sted kl. 10.

En delegeret fra hver af de deltagende lande tager ordet, og præsidenten for den internationale Neuengamme-komitee slutter af.

Kl. 12 tager man tilbage til frokost i Hamborg.

Grundstensnedlæggelse til internationalt monument i Neuengamme.

Kl. 16 finder en ceremoni sted i selve Neuengamme-lejren. Man ønsker at nedlægge grundstenen til det internationale monument på det sted, hvor krematoriet lå, og præster fra 3 forskellige konfessioner udtaler velsignelsen.

Aftenen er forbeholdt gensyn og samvær med gamle venner.

Mandag den 9. maj tilrettelægges besøg i Neustadt Haffkrug, ved Timmendorfer Strand og Lybeck. Det bliver en ret anstrengende dag, da turen er på 250 km.

Man kan i stedet tage til Belsen-lejren.

Danskere bør deltage i grupper.

Danske fangekammerater opfordres til allerede på nuværende tidspunkt at finde sammen i større og mindre grupper for at deltage i 15-års-stævnet, der vil blive en uforglemmelig oplevelse.

TÅBUKO
til bords...

EDV. PETERSEN

HELSINGØR

AKTIESELSKABET

O. Stürup & Co. eftlg.

**TRÆLAST- OG BYGNINGS-
ARTIKLER**

HELSINGØR

HASSING

KAFFE- OG THEHANDEL

Stengade 12 - Helsingør

KAJ BRAMMERS

BOGHANDEL

Helsingør

VARELAGERET

HOLGER PETERSEN A/S

HELSINGØR

Telefon 21 14 15

Manufaktur og Boligmontering

HØRSHOLM

SMEDE- & MASKINVÆRKSTED

Ørbæksvej 3 - Hørsholm

POUL WILLUMSEN A/S

Parallelvej 15 - Lyngby

A/S MIDDELFART

HJULFABRIK

GENTOFTE KEMISKE RENSERI

Gentofte 6204 - 7031

„TREKANTEN KOLONIAL“

Frederiksdalsvej 138 — Telefon 84 78 34 — Virum

SPAREKASSEN

FOR HELSINGØR OG OMEGN

ERNST C. LOHSE & CO.'s EFT.

Nørrevoldgade 6 — København K.

CHRISTENSEN & MODLER'S EFTF.

Blik - Sanitet - Gas - Vand - Varme
Valby Tingsted 5 — Valby

JÆGERSBORG ALLES MEJERI

Jægersborg Allé 30

Charlottenlund

BORNHOLMS

SPARE- OG LAANEKASSE

RØNNE

HANDELSBANKEN I RØNNE

AKTIESELSKABET

DE FORENEDE GRANITBRUD

PAA BORNHOLM

Fællesudvalget i samarbejde med den danske Neuengamme-komite søger DSB om gratis-rejser for invaliderede.

☆

Tilbage står så spørgsmålet om, hvordan det vil gå med nedlæggelse af grundstenen til det internationale Neuengamme-monument.

Fællesudvalget har i januar ansøgt Senatet i Hamborg om at få overladt det område, hvor krematoriet lå, til rejsningen af et værdigt, internationalt monument.

Et høfligt formet afslag fra senatet i Hamborg.

Fra senatet i Hamborg er nu indløbet et svar, der må betegnes som et høfligt formet afslag.

Man henviser til, at der er modtaget et lignende andragende fra Belgien, men man må afslå, da der allerede i 1952 på engelsk-fransk foranledning er rejst en obelisk, der hviler på en sokkel, opmuret på sandsten, omgivet af eg, birk og gran.

Til afslaget fra senatet i Hamborg bør tilføjes, at den nævnte obelisk forefindes, men den er så beskeden, at den naturligvis ikke kan siges at være et passende permanent minde til at hædre de 50.000, der endte deres lidelsesvej i Neuengammes krematorium.

Løsningen, der fandtes i 1952, må selvsagt være en midlertidig foranstaltning.

En mindepark for 50.000 ofre.

På 15-års dagen ligger det kammeraterne til de 50.000 stærkt på sinde at indrette en mindepark på selve lejrens terræn, og da er det for os alle en selvfølgelig tanke at ansøge om pladsen, hvor krematoriet lå.

Der kan ikke nævnes nogen prak-

tisk vanskelighed ved at opfylde vort ønske, for området ligger ubenyttet hen — i græs — og adgangen fra Heerweg er uhindret, og porten ligger lige udenfor.

Området, vi ansøger om, må være så stort, at de forskellige landes fangegrupper kan rejse hver sit lands minde med god indbyrdes afstand, så der kan skabes en smuk, kunstnerisk helhed i et anlæg, der er beplantet på passende måde.

☆

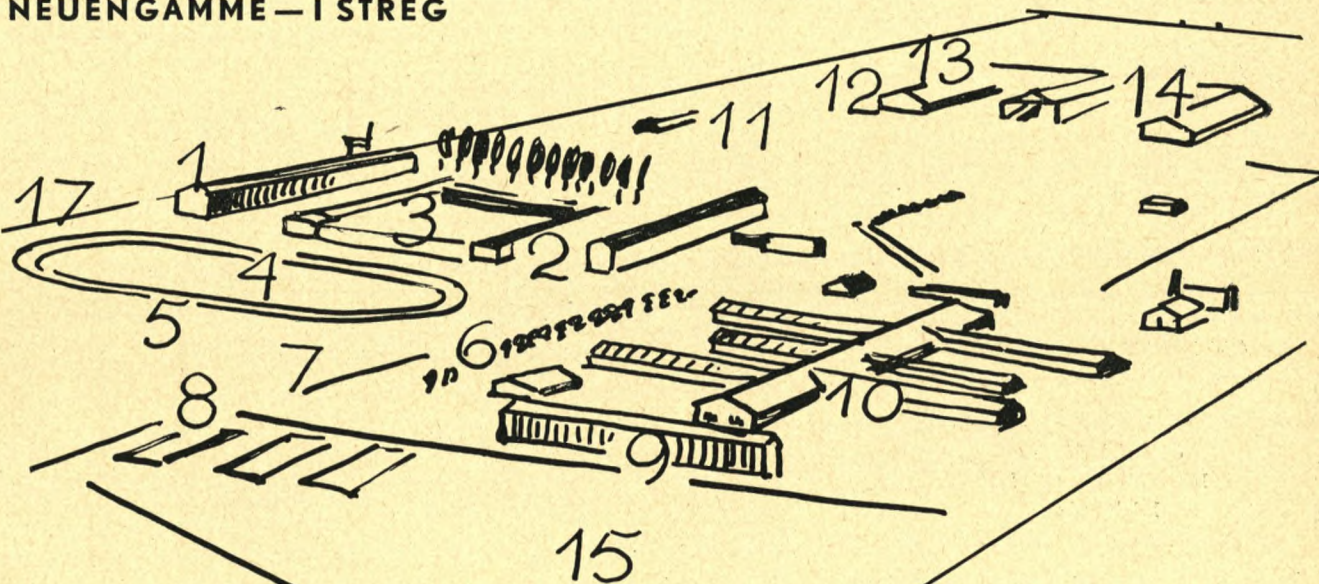
Indtrængende appel til den frie Hanseby Hamborg.

Vi vil gerne også ad denne vej rette en indtrængende appel til senatet i Hamborg.

Vi er vidende om, at i vor kamp mod det umenneskelige nazistiske diktatur var der i den frie hanseby Hamborg mange, der ikke blot forstod os, men også gjorde en indsats på fronten for menneskelighed.

16

NEUENGAMME — I STREG

1. Forvaltning. 2. Køkken. 3. Træbarakker. — Nu fængsel (af sten). 4. Appelpads (nu sportsplads). 5. Revier. 6. Køkken. 7. Bunker (arrest). 8. Krematorium. 9. Hammerwerke (blev aldrig færdigindrettet). 10. Metallwerke. (Pistol-

- fabrik. DM. Deutsche Metallwerke). 11. SS-lejr. 12. Motorfabrik for motorer og skibe. 13. Urværker for bomber. 14. Teglværk. 15. D. A. W. Fremstilling af møbler, dele til geværer (af træ) og beslag. 16. Neuengamme. 17. Indgangen til lejren.

HANS HANSEN & CO. A/S Nyköbing F.
AKTIESELSKABET SKAGENS BANK
SKAGENS MOTORVÆRKSTED E. Jensen
A/S SKAGEN KUL- OG TRÆLASTFORRETNING
ANDERSEN & SØRRIG MASKINFABRIK Skagen
LEVORSEN & JØRGENSEN Statsaut. EL-installatører Hirtshals
A/S HIRTSHALS BANK
JENS DAHL FISKEEKSPORT Hirtshals
A/S SINDAL TEGLVÆRK

LANDBOSTANDENS SPAREKASSE NYKØBING FALSTER	
ANDR. JENSEN & SØNNER MASKINFABRIK SKAGEN	
CHR. CHRISTENSENS MASKINFABRIK v/ Sv. Aa. Larsen & O. Rathje SKAGEN	
BRDR. NIPPER SKIBSBYGGERI SKAGEN	ROBERT LARSEN VODBINDERI SKAGEN
HAVNENS MASKINVÆRKSTED C. THOMSEN HIRTSHALS	
A/S OVE CHRISTENSEN Maskinfabrik & Skibssmedie HIRTSHALS	
CARLSEN & AAENS VAADBINDERI Hirtshals	HIRTSHALS VOD- OG TRAWLBINDERI A/S Hirtshals
PUP-RADIO Hirtshals	
J. WESTMARK CEMENTSTØBERI Sindal	DYBRO JØRGENSEN A/S Sindal

Men det blev jo udefra, kampen for menneskelighed blev vundet, til gavn også for frihedelskende mennesker indenfor Tysklands egne grænser.

Kære Hamborg-senat!

De 50.000 ofre fra Neuengammes krematorieovne døde jo i kamp for frihedens sag.

Et af resultatene af deres sejr er jo, at der i dag kan virke et frit senat i Hamborg.

Det vil da også være en sag, senatet må have hjertelag for at fremme.

Det vil ikke alene overfor de fri-

hedelskende i selve Tyskland i dag, men overfor hele Evropa være en enestående lejlighed til endnu engang at sige, at den frie Hanseby Hamborg tager afstand fra Tysklands forvildelsesperiode fra 1933 til 1945.

Den megen tale om den europæiske tanke kan her finde noget synligt at dokumentere sig i.

Krematoriepladsen som gave til de 50.000 ofres kammerater vil være et sprog, som Europa i dag kan forstå og vil værdsætte.

Gaven vil ikke blot være til gavn for os, men også for jer.

F-k.

vil jeg tillade mig at nævne to begivenheder:

GREVE FOLKE BERNADOTTE'S første entré i koncentrationslejren Neuengamme. Hvilken begivenhed, at en mand fra den frie verden fik lov at betræde en koncentrationslejr!

Nu stod han der sammen med lejrlederen „Blodhunden fra Lublin“, som den sidste blev kaldt af fangerne. I dag var tyskeren den lille. Derimod følte vi — norske og danske — en egen stolthed over broderfolkets store mand. Han blev fra den stund symbolet på noget af det bedste i det svenske folk: tjenesten for medmennesket. — Over denne tjeneste var der en egen værdighed. Det var ikke den rige, der bøjede sig ned til den fattige, men et menneske, der rakte hånd til et medmenneske!

DET ANDET BILLEDE, jeg vil ride op, stammer fra det øjeblik, da vi — norske og danske — holdt

Dansk hilsen til Sverige

En tak til Båstad's lotter fra danske fanger

Fra Møgelkær ved Horsens overførtes omkring 200 danske og norske fanger til Båstad i Sverige, deraf ca. 150 danskere i besættelsens sidste periode. Det var den såkaldte store transport fra Møgelkær.

Efter et kort ophold med bad i Ramlösa gik transporten til den gamle skolebygning ved torvet i Båstad på grænsen mellem Skåne og Halland, ca. 70 km nord for Helsingborg.

De 14 dage i Båstad blev ufor-glemmelige, for modtagelsen var enestående, idet de svenske lotter gjorde, hvad der kunne gøres for at byde „de evakuerede“ velkommen tilbage til livet.

Mandag d. 29. februar fejrede lotte-korpset i Båstad sit 20 års jubilæum med gudstjeneste i sognekirken og med middag i restaurant Borgen.

På foranledning af vor omtale af jubilæet i sidste nummer af „Pigtraad“ havde en mængde danskere fremsendt lykønskninger, og flere havde bedt pastor Poul Riis, der deltog som eneste dansker, om at overbringe deres hilsen. Ved middagen talte Poul Riis. Han sagde bl. a.:

„Sit fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette“ har en dansk videnskabsmand udtalt. Det var sprogforskeren Rasmus Rask.

— Dette citat falder mig i tanken, når jeg erfarer om Båstad Lotte-kårens store indsats.

Jeg er kommet her i dag for på mange danske koncentrationslejr-fangers vegne at bringe en hilsen med tak og lykønskning til lotterne i Båstad i anledning af 20 års-jubilæet. Som udgangspunkt for denne hilsen

Pastor Poul Riis overrækker billedhuggeren Sverre Forchhammers relief af Folke Bernadotte til lottechefen, fru Wittgren.

THOMAS JENSEN & SØN Bogbinderi Hjørring
HJØRRING AMTS ANDELS-SVINESLAGTERI
CARL CHRISTENSEN Træhandel Børsen 6 - Hjørring
A/S CHR. HOLMEN Hjørring
KNUD ANDERSEN Jernbanegade 13 - Hjørring
RASMUSSEN & DAMSKIER A/S Hjørring
CHR. CHRISTENSENS EFTF. v/ Sig. Kristensen Jernbanegade 11 - Hjørring
KAJ CHRISTENSEN Jernbanegade 9 - Hjørring
KØBMANDSGAARDEN Jens Nielsen — Hjørring
CHR. WINKELMANN Strømgade 7 - Hjørring
SPARE- OG LAANEKASSEN FØR LØKKEN OG OMEGN
ANDELSMEJERIET LØKKEN
A/S LØKKEN BANK

AKTIESELSKABET HJØRRING DISKONTOBANK	
SPAREKASSEN FØR HJØRRING BY OG OMEGN	
HJØRRING MØBEL- OG MADRASFABRIK	
HJØRRING JERN- OG STAALFORRETNING A/S	
ANDELSMEJERIET KATHRINELUND TELEFON 51 — HJØRRING	
CHR. H. NIELSEN JUN. AKTIESELSKAB	HJØRRING
NORDJYSK FRØ-KOMPAGNI HJØRRING	
AKTIESELSKABET PEDERSHAAB JERNSTØBERI HJØRRING	
J. SIGTENBORG KVISSEL	ANDELSSLAGTERIETS UDSALG SÆBY — TELF. 20
SÆBY AUTOMOBILFORRETNING	HARALD CARSTENS Sæby

vort indtog i skolen i Båstad. Jeg kan endnu høre lyden af de klaprende badetræsko.

Det var måske maden, der gjorde det største indtryk.

Vi behøvede ikke at bekymre os for de kommende dage. Vi spiste som civiliserede mennesker ved rigtige borde. Lotterne skaffede alt til veje lige fra radio til cigaretter. Vi oplevede kort sagt „tjenesten for medmennesket“ i praksis.

Hvor var lotternes psykologiske forståelse af vor situation enestående.

Alle var vi „defekte“ — nogle nervøse, andre helt ufølsomme. Det faldt os ganske naturligt at kalde lotternes inspirerende leder „Lottemor“.

Siden hen fik jeg lejlighed til at følge fru Wittgrens arbejde med hjælp til mennesker i flere lande. Jeg kender én, der måske ikke fandt så stor forståelse og hjælp hos sine egne landsmænd, som hos fru Wittgren!

MA JEG benytte lejligheden til at sige en hjertelig tak til alle gode kræfter, der stod bag lotterne og Røde Kors i deres opofrende arbejde. I dag er der norske og danske, for hvem Sverige ikke blot er et turistland, men det er en by — Båstad og dets lottekår —, som vore tanker går til.

Må jeg personligt sige tak, fordi Båstad for min familie ikke blot blev „Nordens Riviera“, Nordvikens trægård, Ripagården o. s. v. — nej, det blev for os fem i København noget, der først af alt var knyttet til personlige venner, i særdeleshed til navnene: Eric, Lilly og Lily-Ann!

EN SÆRLIG OPLEVELSE blev det at fejre festen i kirken i dag. Hvor ofte har denne kirke, som jeg ikke fik lov at komme ind i, ikke talt til mig, medens jeg gik i skolegården, talt til mig om livets Gud, som havde foræret mig livet én gang til!

Idet jeg takker for dagene på skolen ved torvet, takker jeg mest, fordi vi på anden måde kom i skole: vi fik med os en praktisk undervisning (på vej til et frit og civiliseret liv)

i, at livet skal bruges til en „tjeneste for medmennesket“!

SOM ET SYNLIGT UDTRYK for vor tak og vor lykønskning vil jeg gerne (på Kammeraternes Hjælpefonds vegne) overrække til Båstad Lottekåren et relief (i gips — originalen fremstillet af den danske kunstner Sverre Forchhammer) af greve Folke Bernadotte — symbolet for os på Sveriges udrakte hånd til medmennesket. Jeg adresserer mine ord til fru Lilly Wittgren, under hvis ledelse lotterne arbejdede, og giver i „Lottemor“s hænder dette relief og ønsker for Båstad Lottekåren al lykke for arbejdet fremover!

En tak fra Båstad

Under mit besøg i Båstad i anledning af lotternes 20-års jubilæum lovede jeg fru Lilly Wittgren at bringe Kammeraternes Hjælpefond en hjertelig tak for den tanke, der lå bag gaven: et relief af greve Folke Bernadotte.

Ligeledes blev jeg bedt om at hilse og takke de mange, der personligt havde sendt lykønskning til lotterne i Båstad.

Fru Wittgren måtte dagen efter festen indlægges til undersøgelse på sygehuset, idet hun ikke i den senere tid har været helt rask.

POUL RIIS.

Åbent brev om symbolsk erstatning

Til en kreds af tidligere fanger — c/o Frihedskampens Veteraner. Af overlæge, dr. med. Paul Thygesen.

Veteraner!

I en rundskrivelse opfordrer I tidligere politiske fanger til over for regering og folketing at tilslutte sig de synspunkter, som Frode Jakobsen fremførte i Folketinget den 29. januar.

Hvad sagde han?

Indholdet af de pågældende seks følelsesmættede spalter i Folketingets forhandlinger kan uden vold mod teksten sammenfattes:

1) Frode Jakobsen fandt det på Danmarks og modstandsbevægelsens vegne uværdigt og krænkende for vor stolthed at modtage de 26 millioner, som den vesttyske regering — efter pinlige forhandlinger derom — har tilbudt som „ydelse til fordel for danske statsborgere, der har været ramt af nationalsocialistiske forfølgelsesforanstaltninger“.

2) Frode Jakobsen fandt det dernæst uværdigt, at beløbet, når det (alligevel) kom til udbetaling, skulle fordeles efter fangedage til alle tidligere fanger. Han gav intet andet forslag til fordeling.

Men det gør I nu:

1) Et ikke specificeret, men passende beløb til de jødiske medborger-

re „på hvem denne erstatning fra tysk side er beregnet“, tilføjer I. Og det er urigtigt. Vesttysk erstatningspraksis tillader ikke en ydelse på 50.000 kroner til hver af de ca. 500 danske, som kom til Theresienstadt. I ved da også godt, at de 26 millioner kroner er beregnet på grundlag af 2 millioner fangedage.

2) Restbeløbet henstiller I anvendt til en forøgelse af de, som I udtrykker det, „beskedne pensioner“ til besættelsestidens enker, faderløse børn og invalider, — dette samtidig med at I „stort set“ (men lidt inkonsekvent) finder lovgivningen om erstatning til besættelsestidens ofre „fyldestgørende“.

Det er en delikat opgave at skulle kendetegne pengene som beskudte og i samme vejtrækning give anvisning på deres udbetaling. Og opgaven, I har stillet jer, forekommer ikke løst.

Er der i jeres veterane overvejelser om trang og værdighed taget hensyn til, at deporterede jødiske landsmænd og deporterede modstandsfolk tilsammen kun udgjorde halvdelen af de deporterede danske? Har I betænkt landsmænd, der — i samme antal som jødiske landsmænd

BRUGSKUNST

Danmarksgade 60

Frederikshavn

BERTHA AXELSEN

Sygeplejeforretningen

Frederikshavn

MØBELLAGERET

„PHØNIX“

Frederikshavn

NIKI KUNST

Frank Kjeldsen

Danmarksgade 71 - Frederikshavn

TAGE RAMBUSCH

Frederikshavn

CARL THORSTED

Urmager

Frederikshavn

H. F. HASSING

Frederikshavn

ELECTRA I/S EL-INSTALLATØR

Danmarksgade 38

Frederikshavn

OTTO JØRGENSEN

Brilleexpert

Frederikshavn

EDMUND FALBERG

Bagemester

Gl. Torv 7 - Frederikshavn

FREDERIKSHAVNS AVIS

FOLKEBANKEN

FOR FREDERIKSHAVN OG OMEGN A/S

AKTIESELSKABET

FREDERIKSHAVN BANK

MOTORFABRIKEN GAMMA A/S

FREDERIKSHAVN

I/S C. M. NIELSEN

TRÆLAST OG BYGNINGSARTIKLER

HOV PR. ULSTED

KAAS BRIKETTER A/S

STEVE CHRISTENSEN

RUTEBILEJER

ASAA

SIGURD RAVNHOLT

Hjallerup

BRØDRENE LARSEN

Jernstøberi & Maskinfabrik

Asaa

— og på grund af en hysterisk ordre fra Berlin — blev deporteret under betegnelsen „asociale“? Også de kom ufortjent under en fremmed stats retsordning. Hver 3. af dem døde af sult i Tyskland. Andre af dem er døde af sultsygdommens følger i årene efter befrielsen. Det kræver større fantasi at forestille sig resten som raske end som syge.

Og gendarmene? Deres halve år i tyske lejre kostede 28 pct. livet. I Theresienstadt døde 12 pct. på 1½ år. De deporterede politifolk slap med et tab på 4 pct. Af de deporterede modstandsfolk døde gennemsnitlig 13 pct., varierende med fangerne alder, deportationens varighed og vilkår fra 4 pct. i Dachau til 44 pct. i Portalejren.

Disse dødelighedstal fra lejrene har betydning for forståelsen af invaliditetsproblemet hos de overlevende. Og tallene kan naturligvis også understrege, at menneskeværddigheden blev krænket hos fanger af alle kategorier. Og de 26 millioner kroner bør ikke opfattes som andet end en symbolsk erstatning for den krænkede menneskeværddighed hos dem, der var så uheldige at blive fanget. Ingen, heller ikke den mest invetererede veteran, kan med skygge af ret — og behøver heller ikke i pinlig frygt tolke ydelsen som belønning for folgerne af hans aktive deltagelse i krigen mod nazismen.

Jeg synes som I, at der under overenskomstens tilblivelse er argumenteret ømtåleligt, og tvetydighed er stillet til skue. Jeg kunne personligt også ønske, at overenskomsten var blevet indgået med en vesttysk regering, der var fattigere på ministre fra dengang, og som stod for noget andet, end den gør. Men det ubehag giver mig ikke ret til at modarbejde en overenskomst om erstatning, hvis størrelse er baseret på 2 millioner nedværdigende fangedage, — vel vidende at en sådan ydelse aldrig kan blive andet eller mere end symbolsk.

Nu sker der rent praktisk det, at Folketinget ratificerer overenskomsten uden støtte fra Frode Jakobsen og trods jeres modforestillinger. Det vidste I, før I formulerede dem og bad os andre skrive under. Har I også

gjort jer klart, at hos mange vil 2—3000 kroner falde på et tørt sted? Uanset motiver og tanker bringer jeres fremgangsmåde jer i række med den af Informations lederskribenter, der misbrugte det frie ord til at udtrykke, at han nødigt ville „se venner og kammerater rode på jorden efter tyske penge kastet i grams“.

I skylder også en begrundelse for, at en fordeling af beløbet efter fangedage skulle være uværdig. Og man kan tvivle på, om I kender og har forstået arten af de tidligere deporteredes invaliditetsproblem. Kun et mindretal af dem — måske for få — har søgt om hjælp inden for loven om erstatning til besættelsestidens ofre. For at opnå invaliditetserstatning er det i øvrigt ikke nok at være syg. Sygdommen skal have sociale følger i form af nedsat indtjening.

Nu er realiteten den, at hovedparten af de overlevende har fået skår i helbredet. Om skårene er blevet store eller små afhænger af flere faktorer, deriblandt, og i høj grad, af fangenskabets varighed: Fangedagene. Det er vist statistisk i danske socialmedicinske arbejder. Nogle har søgt og fået invaliditetserstatning. Andre har undladt at søge denne hjælp trods en vis invaliditet. De arbejder måske i en mindre lønnende akkord, end de ellers ville have gjort. Måske giver de afkald på en ekstrarfortjeneste, de ellers ville have haft. Hos andre har helbredsforringelsen endnu ikke påvirket indtjeningens størrelse, — kun indskrænket livsudfoldelsen uden for arbejdstiden. Det er også påvist, at tidligere fanger, der har deres arbejde inden for de såkaldte frie erhverv (direktører, grossister, sagførere, læger m. v.) har større chance for at kompensere deres handicap end kropsarbejderen.

Med andre ord: Direktøren, der fik sin menneskeværddighed krænket og sit helbred forringet under tilsammen tre måneders ophold i Dachau og Neuengamme, er mindre mærket deraf end arbejdsmanden, der overlevede 1½ års krænkelser i Stutthof.

Dette faktum giver en beløbsfordeling efter fangedage mening. Og invaliditetsproblemet hele art gør Frode Jakobsens og dermed jeres tale om

uværdighed i denne sammenhæng meningsløs.

Selv agter jeg at modtage mit erstatningsbeløb, og jeg opfordrer jer til det samme. Samtidig opfordrer jeg jer til at tilskynde invaliderede kammerater til at udnytte den danske erstatningslovs muligheder. Men hvis I finder disse muligheder for beskedne, og hvis I har et overskud at disponere over, suppler da med et beløb til Frihedsfonden. Gør det uden hensyn til ydelsen fra Tyskland. Men lad de kammerater i fred, som selv har brug for pengene til at klinke et par af skårene fra den tid.

PAUL THYGESEN.

(Politiken for søndag den 13. marts).

EFTERSKRIFT:

Der er grund til at takke vor gamle kammerat, overlæge, dr. med. Paul Thygesen for hans mandige og logisk klare imødegåelse af rundskrivelsen fra Frihedskampens Veteraner.

RED.

Berigtigelse

Fra folketingsmand Frode Jakobsen har vi modtaget følgende:

„Pigtraad“ bragte i sit sidste nummer en artikel om mig, som jeg må betegne som „ukammeratlig“. Finder man udtrykket for skarpt, kan jeg oplyse, at det er et citat — fra den nævnte artikel i „Pigtraad“, hvor det grimme ord anvendes om mig.

Jeg skal ikke optage nogen diskussion om Tysklands-erstatningerne. Om dem må det være enhver tilladt at have sin mening og sine følelser. Når jeg kalder artiklen ukammeratlig, er det, fordi dens angreb er baseret på en påstand, som simpelthen ikke er sand — og som man kunne have fået korrigeret ved en oprøring til mig. Artiklen går ud fra, at de, der har ført Tysklands-erstatningerne frem, har været i uvidenhed om min mening. Jeg tør ikke sige, om det er 3½ eller 2½ år siden, jeg blev kaldt til et møde i Admiral Gjeddes Gård sammen med initiativtagerne i denne sag. Men jeg tør sige, at

<p>M. COLSTRUP'S JERNFORRETNING A/S HOLSTEBRO</p>
<p>LUNDGAARD & CO. A/S HOLSTEBRO</p>
<p>A. FLENSBORGS MASKINFORRETNING Vognmandsgården - Holstebro</p>
<p>CHRISTOPHER VOGEL Grenaa</p>
<p>SPAREKASSEN FOR GRENAA OG OMEGN</p>
<p>GRENAA FISKEEXPORT v/ O. Møgelberg</p>
<p>C. M. REEHOLM Rådgivende ingeniør Randers</p>
<p>I/S RANDERS SALATFABRIK</p>
<p>A/S RANDERS MØBELFABRIK</p>
<p>A/S H. P. HANSEN'S MØBELINDUSTRI Randers</p>
<p>DICH & BACH Vestergade 21 - Randers</p>
<p>B. JOHANNESSEN Houmeden 12 - Randers</p>

<p>AAGE SELCHAUS JERNFORRETNING A/S SKIVE</p>	
<p>JYDSK KAFFEKOMPAGNI RANDERS A/S</p>	
<p>A/S SOFUS NELLEMANN Ford-forhandler Strømmen 27</p>	RANDERS
<p>CHR. BIRK Urmager og optiker Houmeden 5</p>	RANDERS
<p>KRONJYDEN RANDERS FAJANCEFABRIK</p>	
<p>AKTIESELSKABET RANDERS ASFALT- & TJÆREFABRIK</p>	
<p>A/S ROSE-JENSEN Murermester- og entreprenørforretning RANDERS</p>	
<p>VOGNFABRIKKEN „SKANDIA“ RANDERS</p>	
<p>RANDERS JERNSTØBERI Hvidemøllevej - Randers</p>	<p>SØREN J. BALLE Tømremester Randers</p>
<p>M. CLAUSEN BUCH Guldsmed Randers</p>	
<p>J. P. HJERSING RANDERS</p>	<p>DANSK HANDELSBLAD AABYHØJ</p>

jeg ved den lejlighed klart sagde fra. Til overflod har jeg over for revisor Steen Hansen, der i artiklen nævnes som primus motor i denne sag, så sent som i sommer taget afstand fra hans planer i stærkere vendinger, end jeg kunne tænke mig at gøre offentligt.

Der nævnes den magiske dato den 6. august 1959. Før den, synes man at mene, at vi andre havde ret til at tale, efter den ikke længere. Da den dato, og hvad der skete på den dato, ikke har været betroet mig før længe bagefter, kan jeg ikke anerkende det skel.

Jeg har fra første færd underrettet de kammerater, der har arbejdet med sagen, om min mening. At jeg ikke har kastet mig ud i en stor offentlig kampagne mod dem, synes „Pigtraad“ nu at ville bebrejde mig. Mon man ikke også ville have bebrejdet mig det, hvis jeg havde gjort det. Nu er sagen kommet for folketinget, og jeg har som folketingsmand været forpligtet til også offentligt at markere min stilling.

FRODE JAKOBSEN.

En kommentar til berigtigelsen

Da Frode Jakobsens henvendelse skulle være sket til formanden for „Fællesudvalget for Danmarks politiske fanger“, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, har vi bedt Steen Hansen selv svare på Frode Jakobsens berigtigelse.

Steen Hansen skriver:

Den 6/8 1959 er for os ingen magisk dato, men simpelthen den dato, på hvilken vi accepterer de 16 mill. D.M. fra Tyskland. På dette grundlag skelner vi mellem to arter kritik:

- a) Den interne og
- b) den offentlige.

Begge former for kritik er fuldt

berettiget, og Frode Jakobsen har derfor ret i at hævde, at folketingskritikken som en del af det, vi betragter som en offentlig kritik, også kan finde sted efter den 6/8.

Det, vi imidlertid lægger megen vægt på, er, at folk, der hører til vore egne kredse, før den 6/8 burde fremsætte al den kritik, som de havde fundet anledning til, og som de havde en særlig baggrund for gennem deres tilknytning ikke alene til fangerens egen kreds, men til modstandsbevægelsen iøvrigt. Kritikken kunne herigennem være blevet positiv vejledende, hvilket igen vil sige, at denne kritik havde haft mulighed for at influere på afgørelsen. Det har igen flere år været klart for netop disse kredse, at der blev forhandlet om opnåelse af tort- og svieerstatning fra Tyskland.

Heraf følger således, at den egentlig kammeratlige kritik ikke er vel anbragt, når den fremkommer efter 6/8 1959. På den dato burde vi indenfor vore egne kredse have været færdig med sagen, for så vidt vedrører spørgsmålet om erstatningens modtagelse.

Ingen af „initiativtagerne i denne sag“ kan huske noget indlæg fra Frode Jakobsen. Dette hidrører muligvis fra, at det møde, Frode Jakobsen refererer til i Admiral Gjeddes Gård „for 3½ eller 2½ år siden“, fandt sted i maj 1957 til fordel for det norske rekreationshjem „Solhögda“. Mødet var indkaldt af den norske professorinde Sylvia Salvesen, og Frode Jakobsen har ved denne lejlighed indskrevet sig med navn og adresse i Sylvia's skandinavisk berømte dagbog.

Jeg tør ikke benægte, at Frode Jakobsen muligt har nævnt noget om erstatningssagen, som altså ikke var mødets emne, men dels kan ingen huske udtalelserne, som må være afgivet på sagens datidige grundlag, og dels har Frode Jakobsen i hvert fald været tavs fra dette møde og indtil 19/8 1959, d. v. s. på den anden side overenskomstens underskrift.

Det er dette, vi bebrejder Frode Jakobsen og med ham alle de andre fra den interne kreds, der har været ligeså tavse, medens tid var.

Da Frode Jakobsen næste gang

protesterer, og hvor han hævder, at han har „så sent som i sommer taget afstand“, sker dette ved festen for Ebbe Munck den 19/8 1959; iøvrigt i meget urbane vendinger, væsentlig mindre skarpe end de, der er anvendt i folketinget. Der kom således slet ikke udtalelser på linie med følgende fra folketinget: „At modstandsgrupper under en fremtidig besættelse vil kunne vise mere taperhed overfor risikoen for koncentrationslejr, fordi de nu har udsigt til, såfremt krigen vindes, og såfremt de overlever, naturligvis, at få hver dag i koncentrationslejrens helvede godtgjort med 10,— kr. stykket“.

Samtalen den 19/8 foregik under selskabelige former væsentligst mellem Frode Jakobsen og Per Federspiel, der ligeledes var modstander af overenskomsten.

Om selve sagen og Frode Jakobsens synspunkter skriver Steen Hansen:

Hvis Frode Jakobsen ikke havde undslået sig senere saglig diskussion af sagen, kunne han have undgået en række misforståelser ved, at man overfor ham havde godtgjort følgende fakta:

Den tyske lov af 29/6 1956 anerkender nationalsocialistisk uret begået overfor tyskere.

Ved overenskomsten får vi denne anerkendelse af begået uret udvidet til at gælde også for danskere, og i konsekvens heraf gælder denne anerkendelse også borgere i andre besatte lande. Det er herfra den folkeretsdannende virkning hidrører, idet noget tilsvarende ikke tidligere kan påvises i verdenshistorien.

Taksterne for tort og svie bliver i høj grad præget af den almindelige praksis i de kontraherende stater. Både Danmark og Tyskland har her, modsat f. eks. England, været stærkt tilbageholdende, og det er dette, der er kommet frem ved fastsættelsen af de 5 D.M. pr. fangedag i den tyske lov af 29/6 1956. Dansk praksis over-

<p>BRØDRENE ESKILDSEN LISTEFABRIK AABYHØJ</p>
<p>CARL SØRENSEN OG SØN Ramme- og guldlistefabrik Mejlgade 46 - Aarhus</p>
<p>SUKKERVARE- & CHOKOLADEARBEJDERNES FAGFORENING Aarhus</p>
<p>E. ROSBY Automobilreservedele en gros Østertorv 2 — Aarhus</p>
<p>SØREN ABRAHAMSEN OG H. P. NIELSEN Rådg. ing. - Parkallé 5, Aarhus</p>
<p>F. HINGELBERG Kongelig hofjuveler Aarhus</p>
<p>PETERSEN OG WINTHER v/ O. Petersen Chokolade & sukkervarer en gros Mejlgade 55 - Aarhus</p>
<p>POSINS SKRÆDDERI Telf. 2 64 03 Guldmedegade 17 - Aarhus</p>
<p>TAGE TRABJERG Tandhjulsfabrik Finlandsgade 31 - Aarhus</p>
<p>BLIKAS Brendstrupvej 74 - Aarhus</p>
<p>A/S F. BULOW & CO.'s EFTF. Trøjborgvej 8 - Aarhus</p>
<p>HUSTØMRERNES FAGFORENING AARHUS</p>

<p>K. T. DAMGAARD-JENSEN Rosenkrantzgade 12 Aarhus</p>
<p>A/S AARHUS STEVEDOREKLUB</p>
<p>GOVERT NIELSEN & CO. AARHUS</p>
<p>JULIUS KYSTERS EFTERFØLGERE A/S AARHUS</p>
<p>AKTIESELSKABET KORNERUP, KOCK & BANG AARHUS</p>
<p>SYERSKERNES FAGFORENING AARHUS</p>
<p>I/S JULIUS NIELSEN'S KORSETFABRIK AARHUS</p>
<p>DANSK TYPOGRAF-FORBUND AARHUS AFD.</p>
<p>JOHS. JEREMIASSEN MALERMESTER NØRREPORT 16 AARHUS</p>
<p>KOMMUNALE ARBEJDSMÆNDS FAGFORENING AARHUS</p>
<p>JORD- OG BETONARB. FAGFORENING VALDEMARSgade 7 — AARHUS</p>
<p>I/S SAGFØRER-AUKTIONERNE I AARHUS</p>
<p>A/S MAGDALENEMØLLENS BRØDFABRIK SKANDERBORGVEJ 109 — AARHUS</p>

for vore egne borgere har ikke været egnet som murbrækker i dette forhold.

Erstatningen er ikke opnået alene på grundlag af de jødiske fangedage, men med udgangspunkt i samtlige danske fangedage. I denne forbindelse må erindres, at vi vel på visse tidspunkter har nævnt muligheden af fangedage på 2,8 mill., men vi har allerede før forhandlingerne måttet erkende, at et endda kun tilnærmelsesvis bevis har kunnet føres for 2.150.000 fangedage, idet man slet ingen klar oversigt har over fangedage i Danmark, modsat hvad tilfældet er med hensyn til fangedage i Tyskland.

Regnestykket er ret enkelt, når man anvender 5 D.M. i forhold til 2.150.000 fangedage og hertil lægger 50% for „Härtefalle“. Man kommer herved til dette tal, der blev accepteret, ikke på grundlag af det sidste i en række tyske forslag, der sluttede med 13 mill. D.M., men på grundlag af et dansk ultimatum, der krævede 16 mill. D.M.

Der foreligger fra Mosaik Trosamfund, Theresienstadtföreningen og Jødisk Ungdom en klar tilkendegivelse af, at man i jødiske kredse ikke ønsker at modtage nogen form for erstatning fra Tyskland, såfremt de folk, der under besættelsen hjalp jøderne, ikke også modtager erstatning.

I Folketingsforhandlingerne, spalte 2605 og 2606 giver Frode Jakobsen udtryk for det urigtige i, at vi modtager erstatningen på eet grundlag (jøderne) og fordeler den på et andet grundlag (samtlige fanger). Dette er jfr. foranstående forkert.

Frode Jakobsen's eget forslag og dermed også forslaget i de sidste dage fra Frihedskampens Veteraner om at fordele den indkomne erstatning alene til enker, invalider og børn, der har mistet deres forsørger, betegner en yderligere inkonsekvens dels i forhold til Frode Jakobsen's førnævnte standpunkt og dels i forhold til selve det grundlag, erstatningen er opnået på. Vi har klart skelnet mellem det egentlige forsorgssynspunkt, som varetages af Danmark, og vort erstatningsgrundlag, som er den krænkede menneskeværdighed, hvor det derfor bliver logisk alene at fordele til

dem, der på dette grundlag har lidt tort og svie.

København, den 9. marts 1960.

H. C. STEEN HANSEN.

Hvad der ventede de opsætsige

Pastor C. Bartholdy har i Kristeligt Dagblad skrevet to kronikker om en tysk bog, der gengiver samtaler med Hitler.

Fra den første kronik gengiver vi slutningen:

„Den, der angriber den samfundsordning (som jeg har skabt), ham skyder jeg ned uden hensyn“. Siden udvikler han det udførligere: „Hvis der i dag udbryder mytteri et eller andet sted i riget, vil han besvare det med øjeblikkelige forholdsregler. For det første vil han

a) straks samme dag, de første meldinger kom, fængsle og henrette alle ledende mænd af oppositionen, også af den katolske opposition;

b) i løbet af tre dage vil han lade alle fanger i koncentrationslejrene skyde;

c) alle kriminelle personer, uanset om de for øjeblikket var i fængsel eller på fri fod, vil han på grundlag af lister, der findes, ligeledes samle sammen i løbet af tre dage og lade skyde.

Når man havde fået skudt dette ros, nogle hundrede tusind mennesker, ville alle øvrige forholdsregler være overflødige“.

Altså denne mand havde Europa i sin hule hånd . . . .

— *Det er sørgeligt, at de dumme altid er så selvsikre og de kloge så fulde af tvivl.*

G. B. SHAW

☆

Museet i Auschwitz blev alene i juli måned besøgt af 34000, deraf 7000 udlændinge.

MÆRKELEGE SAMMENTRÆF

Napoleons historie gentog sig med Hitler 129 år efter.

Det japanske esperantoblad „Oomoto“ fortæller om en interessant sammenhæng mellem historiske årstal. „Private videnskabsmænd“ har hittet ud af, at der eksisterer fem kultur-cirkler, og at politiske begivenheder i disse gentager sig med lignende begivenheder i senere perioder på mystisk måde med nøjagtig lige mange år imellem. Kredse, som understøttede Hitler, udnyttede dette i propagandeaen for nazismen og kunne påpege paralleller mellem Hitlers sejre og Napoleons.

1789: Udbrud i Frankrig den store revolution.

1918: Revolution i Tyskland, en mellemtdperiode på 129 år.

1804: Napoleon opkastede sig som kejser i Frankrig.

1933 Hitler opnåede at blive tysk fører og leder af den tyske nation, en mellemtdperiode på 129 år.

1809: Napoleon i Wien.

1938: Hitler i Wien, en mellemtdperiode på 129 år.

1812: Napoleon i Rusland foran Moskva.

1941: Hitler foran Moskva. Begge blev slået ud af ekstraordinær hård og tidlig vinter. Mellemtdperiode 129 år.

1813: Det afgørende nederlag for Napoleon ved Leipzig.

1942: Det afgørende nederlag for Hitler ved Stalingrad. Mellemtdperiode på 129 år.

1816: Napoleon på Sct. Helena.

1945: Hitler helt overvunden og død. Mellemtdperiode på 129 år.

De seks sidste cifre brugte Hitler-tilhængere dog ikke i deres propaganda.

☆

VESTTYSKLAND I HAGEKORSETS SKYGGE

Udvalget af tidligere fanger og modstandsfolk (tilsluttet F.I.R.) havde offentlig møde i Kvindernes Bygning fredag den 19. februar.

Redaktøren af tidsskriftet Dialog og generalsekretær Alexander Szurek talte om emnet: Vesttyskland i hagekorsets skygge.

<p>M. SIESING A/S DANSGADE 11 AARHUS</p>	<p>E. B. M ØSTERGADE 1 — AARHUS</p>	<p>HUSTØMRERNES A/S AARHUS</p>
<p>O. G. HØYER Maskinfabrik Finlandsgade - Aarhus</p>	<p>H. WIED RADG. CIVILINGENIØR HAVNEGADE 6 - AARHUS</p>	<p>BP GAS A/S AARHUS</p>
<p>LINDHOLST & CO. Maskinfabriken Aarhus</p>	<p>AAGE DAHL & CO. AARHUS AFD. VESTERGADE 50</p>	<p>C. CLAUSEN DAMPKIBSREDERI A/S AARHUS</p>
<p>BLOMSTERHALLEN P. Helm-Petersen Aabogade 8 - Tlf. 6 88 00 - Aarhus</p>	<p>HANS JENSENS EFTF. TRICOTAGEFABRIK IKAST</p>	<p>PLOVFABRIKEN SKJOLD A/S LIND PR. HERNING</p>
<p>SNEDKERNES FAGFORENING Aarhus</p>	<p>HERNING PAPIRFORRETNING A/S</p>	<p>BRANDE SOGNS SPARE- OG LAANEKASSE</p>
<p>LEON MEYER Bogbinderi - Protokolfabrik Frederiksgade 78 A - Aarhus</p>	<p>HERNING KLÆDEFABRIK A/S</p>	<p>HANDELS- OG LANDBRUGSBANKEN BRANDE</p>
<p>ELITE-SKILTE Nr. Allé 59 — Aarhus</p>	<p>CARL F. NIELSEN HERNING</p>	
<p>AKTIESELSKABET AARHUS SAVVÆRK</p>	<p>HERNING HEDE- & DISCONTOBANK AKTIESELSKAB</p>	
<p>AKTIESELSKABET NORDISK KAFFE KOMPAGNI Aarhus</p>		
<p>JOHS. CHRISTENSEN Møbelfabrik og butiksmontering Mønsegade 8 - Aarhus</p>		

Gestapofangerne

Randers-afdelingen fejrede sin 10-års stiftelsesfest med middag og efterfølgende generalforsamling på restaurant Gudenå lørdag d. 19. marts.

Sjællandsafdelingen har ordinær generalforsamling torsdag d. 24. marts, kl. 20, i Admiral Gjeddes Gård, St. Kannikestræde 10, med dagsorden i henhold til lovene.

Landsstævnet holdes i år i København i dagene 28. og 29. maj. Hertil kommer en udflugt d. 30., særlig beregnet for de norske gæster.

Der er modtagelse på Københavns rådhus lørdag middag, hvorefter der er besøg på Frihedsmuseet og i Mindelunden i Ryvangen. Aftenen tilbringes på Langeliniepavillonen.

Søndagen er forbeholdt en tur til Nordsjælland.

Stævneafgiften vil ikke overstige 50 kr. Indkvarteringen sker dels i private hjem, dels på hoteller.

Dachau-Klubben

Generalforsamling

Dachauklubben afholdt sin årlige generalforsamling den 25/2 1960 i Admiral Gjeddes Gaard.

Formanden, Svend Busk, indledte med at udtale mindeord om vor afdøde kammerat, vejassistent Otto Nielsen fra Frederikssund. Derefter blev „Skrædderen“ valgt som dirigent, og efter at have konstateret generalforsamlingens lovlige indvarsling, gav han ordet til formanden, som aflagde en udførlig beretning om foreningens arbejde og arrangementer i det forløbne år.

Kassererens regnskab udviste et af de bedste resultater i foreningens historie. Alle valg var genvalg, og det skal ikke her i dette referat undlades at gøre opmærksom på, at „Knald“ blev genvalgt som revisor-suppleant med akklamation.

Et forslag fra bestyrelsen om oprettelse af en studiekreds i modstandskampens historie blev enstemmigt vedtaget af generalforsamlingen, og bestyrelsen vil nu arbejde videre med sagen. Studiekredsen vil blive forsøgt indledt til efteråret. Som arbejdsgrundlag for studiekredsen vil vi bruge „Danmark under den anden verdenskrig“ af Jørgen Barfoed & Edele Kruchow, og vi har begrundet håb om, at den ene af forfatterne, Jørgen Barfoed, vil lede studiekredsen.

Medlemmer, som kunne tænke sig at deltage, kan allerede nu blive skrevet op ved henvendelse til formanden, Svend Busk, Herluf Trollesgade 21. Betingelsen for sådan en studiekreds er, at der er tilmeldt mindst 15 deltagere og højst 25, og da de første halve snes pladser er besat, vil man forstå, at det haster, dersom man vil deltage i disse interessante aftener. Generalforsamlingen sluttede med kammeraligt samvær omkring et lækkert smørrebrødsbord og en kop øl — og det må atter konstateres, at de, der måtte have grund til utilfredshed, så afgjort må være de kammerater, der blev hjemme. E. BEERMANN.

Den 13. maj starter første ferie- og hvilerejse

2 fra 1959 fortæller om rejsens oplevelse

Rejser. — Ja, det varer ikke så længe, inden Kammeraternes Hjælpefonds første ferie- og hvilerejse starter. Det sker den 13. maj.

Sidste år gennemføres 2 rejser. I år er planen udvidet til at omfatte 4 rejser. Det sker for at markere 15-året for befrielsen. I denne anledning var der planlagt et kammeratskabsstævne, der skulle finde sted, dels i Horsens, dels i Aarhus, men bestyrelsen har tiltrådt i stedet at lade de 4 rejser markere den runde dag.

Interesserede har gennem nogen tid i „Pigtråd“ læst om rejserne, og de interesserede omfatter jo flere grupper, nemlig de, der støtter rejserne med bidrag, eller stiller deres biler til rådighed, og — de skade-

Mindehøjtidelighed ved Helligåndskirken

Dachauklubben afholder sin årlige mindehøjtidelighed for Dachau-lejrens befrielse på femtenårsdagen for denne begivenhed, fredag d. 29. april 1960, kl. 20.

Vi beder alle vore kammerater med pårørende om denne, forhåbentlig dejlige, forårsaften at lægge aftenuren til mindesmærket ved Helligåndskirken og sammen dvæle i mindet om de kammerater, som ikke er mere.

P. b. v.
E. BEERMANN.

Dachau-Klubben afholder den 15. april i samarbejde med Gestapofangerne Sjællandsafdeling forårsfest i festsalen i Borgernes Hus, Rosenborggade 1. Billetter fås hos bestyrelsernes medlemmer.

Buchenwald-Klubben

Buchenwaldklubben afholder ordinær generalforsamling mandag den 4. april 1960 kl. 19,30 prc. i „Cirkelordenens lokaler“, Falkonér Allé 96. Dagsorden iflg. lovene.

lidte, for hvem det hele arrangeres.

Vi har bedt to, der var med sidste år, fortælle om rejserne 1959.

Varmemester Hans Petersen er lige vendt hjem fra hospitalsophold nr. 14 efter hjemkomsten fra Neuen-gamme i 1945.

Han kan ind imellem passe sit arbejde, men der har jo unægtelig været mange afbrydelser på grund af sygdom.

— Både min kone og jeg deltog i 1959, fortæller Hans Petersen, og vi var begge glade for det. At fortælle om rejsen er vanskeligt, for den skal opleves.

Jeg var lige blevet udskrevet fra hospitalet og turde ikke påtage mig bilturens anstrengelser. Derfor tog

HORSENS
LANDBOBANK A/S

E. EYDE & CO.
Horsens

JANUS JØRGENSEN
& GRUNDAHL
Horsens

TEGLVÆRKERNES
SALGSKONTOR
Horsens

HORSENS
PERSIENNEFABRIK

BRDR. HONUM ÆGEXPORT
Horsens

H. K.
Smedegade 1 - Horsens

L. LAURSEN
Marmorvarefabrik - Stenhuggeri
Kattesund 6—8 - Horsens

A/S FRITZ DUUS
FREDERICIA

MIDTJYSK KONFEKTIONSFABRIK

TH. NIELSENSGADE 94 — HERNING

C. MELDGAARD ANDERSEN
TLF. 3300 — 3 LINIER HERNING

OTTO C. JENSEN A/S
JERN — STAAL — BYGNINGSARTIKLER
HERNING

HAMMERUM HERREDS SPARE- OG LAANEKASSE
HERNING

LANDBOSPAREKASSEN I HORSENS

DANSK METAL-ÆTSEVÆRK A/S
HORSENS

HORSENS BANK
AKTIESELSKAB

BRDR. VOLKERTS FABRIKER A/S
KOLDING

HANDELS- OG LANDBRUGSBANKEN I GIVE

PLANTER

Alt i skov-, læ- og hækplanter, planter til have, juletræskulturer, planter til strandgrunde, stauder etc. — Stor produktion, stor omsætning, fordelagtige priser. Katalog sendes franko på forlangende.

Frost A/S Planteskoler
Børkop - Tlf. 48 & 112

jeg til Innsbruck med toget og sluttede mig her til de øvrige.

— Hvad var det skønneste?

— Gardasøen — og et fornøjeligt kammeratskab.

— Og hvordan gik det med at holde ud til strabadserne?

— Turen var jo lagt til rette som en hviletur, og vi havde en hel del dage, hvor vi gik og nød den skønne natur i bjergegnene.

Jeg lavede vældigt op rent helbredsmæssigt og havde det godt, indtil kulden kom igen.

☆

Fru Gerda Svendsen var med som hustru. Hun er gift med Svend Aage Svendsen, der har været syg siden deltagelsen i frihedskampen. Han sad i Frøslevlejren.

Fru Gerda Svendsen fortæller:

— Vi var begge vældig glade for turen, og vi taler ofte om den endnu, når vi tager fotografierne fra rejsen frem. Jeg havde ikke troet på muligheden af, at vi skulle komme til at opleve et sådant rejseeventyr.

Turen var for os noget ud over det sædvanlige. Alene det at komme hjemmefra de vante omgivelser til nye og helt ukendte egne var en stor oplevelse.

— Maden?

— Ja, vi spiste jo frokosten på grøftekanten, og det gik let og smertefrit fra hånden.

På hotellerne, og hvor vi ellers kom, var der rent og propert, og det gjaldt også serveringen. Det overraskede mig, for det havde jeg faktisk ikke ventet.

Jeg kunne godt lide også at have haft lejlighed til at se, hvordan menneskene boede og indrettede sig i de forskellige lande, men det kan man naturligvis ikke arrangere på en turistrejse.

F—k.

Frihedens pris

En god og ædruelig modstandsfilm kom forleden op på 5 københavnske biografteatre. Filmens navn svarer helt og fuldt til filmens handling.

Den er en film af høj kvalitet, og den giver hele kampen på en sandfærdig måde. Slutteffekten er de fem kammerater, der i dødszellen skriver

deres sidste brev til den, de holder mest af, men en sådan scene er jo ikke nok for en film. Den er da også bygget over en handling: En ung mand går i land fra et skib, dumper lige midt ned i Istedgade i folkestrejkens dage, gribes, føler sig forpligtet til at gå aktiv ind i kampen, træffer sin pige, der forstår ham og støtter ham.

Man følger ham på øvelser, våbenmodtagelser, våbenflytninger og sabotager. Under en fangebefrielse i begyndelsen af denne tid vendte han for første gang i sit liv et våben mod

et andet menneske. Han dræbte sin fjende. Senere samme dag gik det op for ham, hvad han havde gjort, og han følte sig snavset. Men han fortsatte det arbejde, der skulle gøres. Kun hos sin pige kunne han ånde ud og føle sig ren. Han havde truffet hende under strejken, og de to fik lov til at opleve kærligheden, før krigen til sidst skilte dem.

Manuskript og drejebog er af Finn Methling og Annelise Hovmand. Den sidstnævnte har også iscenesat, og en lang række skuespillere yder deres bedste.

F-k.

Fædrenes ondskab sones: Som udtryk for tysk kristen ungdoms skyldfølelse for nazismens ondskab hjælper et hold tyske frivillige for tiden Nordnorges åndssvagehjem i Trastad med at bygge en gård, som skal forsyne hjemmet med naturalier. Arbejdet udføres efter et program, vedtaget på et kirkemøde i Leipzig i 1958.

Dagbogsblade

24/2.

Krig mod nazi-bacillen

„Slagord med slagside“ hedder en programserie, der i den sidste tid er blevet sendt over den bayerske radio som et led i en kampagne, der er iværksat over hele Vesttyskland for at aflive en ny mytedannelse om nazitiden.

Blandt de medvirkende er Hitler, Göring og Goebbels, hvis hæse og triumferende stemmer påny lyder ud gennem højtalerne, men rigtignok ikke mere uimodsagt. „Føreren vidste intet“, hedder en udsendelse, som med Hitlers egne ord beviser, at han selv stod bag hadet og udryddelseskampagnen mod jøderne. „Jamen, autostradaerne“ er titlen på en anden udsendelse, hvis formål er at aflive den efterhånden udbredte opfattelse, at der blev udrettet flest positive ting i nazitiden.

Programmerne er tilrettelagt for ungdommen, for en ny tysk generation skal advares mod det, de aldrig lærte at kende af egen erfaring, men hvis bacille stadig trives og kan angribe de mindre modstandsdygtige. Det så man under den bølge af antisemitisme, der startede julenat i Köln, og som derfra bredte sig ud over verden.

Men hvad var det da, der fik unge mennesker til at male hagekors på monumenter over nazismens ofre, ødelægge ejendomme tilhørende jøder og sende anonyme truselsbreve til kendte antinazister? Ser man bort fra de enkelte tilfælde af bevidst nynazisme i visse yderligtgående partier og foreninger, må svaret antagelig søges i et eneste ord: Uvidenhed. Det er mod den, Tyskland nu sætter kampen ind. 3/3.

Endnu et jødisk barn har skrevet krigs-dagbog

Endnu en dagbog fra et jødisk barn, der er blevet offer for nazismen, den 10-årige David Sierakoviak, som døde af sult i ghettoen i Lodz i 1943, er blevet gravet op i Polen, meddeltes det i dag. Det oplyses, at bogen, der er skrevet i barnlig stil, vil blive offentliggjort inden længe.

Bogen genspejler den skæbne, der ramte titusinder af jøder, som under krigen var ophobet i ghettoen i Lodz, og som enten sultede ihjel eller blev myrdet af Nazisterne. Drengen antyder i sin dagbog, at børn og unge mennesker i ghettoen har oprettet deres egen aktive modstandsbevægelse mod tyskerne.

For kun nogle få uger siden offentliggjorde den polske presse den 14-årige David Rubinovicz' ufuldendte dagbog, der var blevet fundet i et hus i landsbyen Krajno i det østlige Polen. Davids sidste indførelse i bogen fandt sted på den dag, da han og hele hans familie blev ført til en koncentrationslejr, hvor de omkom.

15-års dagen markeres

Monument rejses ved indgangen til Kastellet

På befrielsesdagen den 5. maj afsløres billedhuggeren Svend Lindharts monument over de danske i uniform, der faldt under den 2. verdenskrig. Monumentet viser en ung bevæbnet mand i uniform. Initiativet til dets rejsning er taget af Allieredes danske Våbenfæller i samarbejde med Forsvarsbrødrene og Modstandsbevægelsen. Det placeres ved indgangen til Kastellet. På billedet her står Svend Lindhart med en gipsmodel af monumentet.